

PRAXE EVROPSKÉHO ZATÝKACÍHO ROZKAZU: MŮŽEME SI V EVROPĚ VĚŘIT?

Abstrakt: V centru pozornosti tohoto článku je zásada vzájemné důvěry, jež je klíčová pro systém předávání na základě evropského zatýkacího rozkazu. Článek analyzuje skutečnosti zavádějící důvod k nedůvěře mezi členskými státy EU. Nejprve se zabývá některými důvody, spočívajícími v právní konstrukci evropského zatýkacího rozkazu, a v normativním vymezení systému předávání. Těmi jsou zejména omezení zásady oboustranné trestnosti a možnosti vykonávajícího státu přezkoumat správnost zařazení určitého činu pod jednu z dvaatřiceti kategorií bez oboustranné trestnosti, obligatorní důvody k odepření jeho výkonu či neurčitost některých právních pojmů v nich užitých. Následně přechází ke zcela konkrétním skutečnostem, zpochybňujícím důvěru, jež je možno v praxi členských států při předávání vysledovat. Jedná se zejména o rozdílné plnění povinností, je-li stát v konkrétním případě vydávajícím či vykonávajícím, či různé úrovně ochrany lidských práv či procesních standardů.

Tyto skutečnosti prokazují, že členské státy si v současné době skutečně příliš nevěří a přistupují k užívání evropského zatýkacího rozkazu spíše utilitárně tak, aby maximalizovaly výhody, které jim z něj plynou, ale nejsou příliš ochotné aktivně plnit své závazky tehdy, měly-li by se samy podrobit omezením, která jsou nedílnou součástí tohoto právního institutu.

Klíčová slova: vzájemná důvěra, prostor svobody, bezpečnosti a spravedlnosti, evropský zatýkací rozkaz, systém předávání, odepření výkonu

ÚVOD

Za rub všech společensky i ekonomicky prospěšných jevů, doprovázejících evropskou integraci a základní ekonomické svobody, jež přináší, lze s trochou nadsázky označit „svobodu volného pohybu kriminality“. Ta si vyžaduje efektivnější a rychlejší spolupráci členských států, než jakou umožňuje „klasická“ mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních. Vlajkovou lodí užší spolupráce ve věcech trestních bylo nepochybně zavedení institutu evropského zatýkacího rozkazu (dále též „EZR“), zavedeného do sekundárního práva EU rámcovým rozhodnutím Rady ze dne 13. června 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy (2002/584/SVV), dále jen též „RR EZR“.

Jak známo, daní za urychlení a zefektivnění spolupráce při předávání osob na základě evropského zatýkacího rozkazu bylo ovšem jisté „uskromnění se“ členských států co do své tradiční výlučné pravomoci ve sféře trestního práva, neboť model předání oproti „klasické extradici“ omezuje možnosti jednotlivých zúčastněných států odepřít spolupráci z důvodů právních (typicky nenaplnění předpokladu oboustranné trestnosti) či dokonce z důvodů politických.

Na jiném místě se budeme zabývat koncepčními diskrepancemi systémů trestního práva hmotného jednotlivých členských států EU, které jsou způsobily systematicky vyvolávat vzájemnou nedůvěru. Vyrožíme některé rozdíly v hmotněprávní trestněprávní úpravě vybraných členských států, které dle našeho závěru co do podmínek trestnosti vylučují u některých činů, spadajících do kategorie „dvaatřicítky“, ¹ dostatečnou shodu na to, aby byl předpoklad vzájemné důvěry udržen.

V tomto článku bychom chtěli přistoupit k problematice důvěry členských států EU při předávání osob na základě EZR z jiných úhlů. Nejprve provedeme analýzu kritického pojmu vzájemné důvěry – „nedotknutelné dvaatřicítky“ – a následně předvedeme další koncepční problémy vydávání a vykonávání EZR, které mohou v členských státech rozdmýhávat vzájemnou nedůvěru. Bylo by samozřejmě možné, že i přes systémovou „neprovázanost“ trestních práv jednotlivých členských států by systém předávání fungoval bez problému, jestliže by si členské státy vycházely vstříc a jejich interakce v jednotlivých případech probíhala způsobem, který by vylučoval všechny možné kontroverze. Následně bychom tedy chtěli podrobit zkoumání otázku, zda tomu tak v praxi skutečně je.

1. DVAATŘICET KATEGORIÍ NEPODLÉHAJÍCÍCH PŘEZKUMU VZÁJEMNÉ TRESTNOSTI

Zahajme rozbořem nutnosti nedotknutelnosti dvaatřicítky tak, jak je lze extrahovat z příslušných ustanovení evropského práva, neboť tato nutnost je symptomatická pro nastíněné úvahy o funkčnosti systému předávání, založeného na vzájemné důvěře členských států bez možnosti její reálné kontroly v konkrétních případech. Preambule rámcového rozhodnutí předjímá, že EZR bude podléhat *dostatečné kontrole*.²

Vágní to pojem a o to méně je pravidlo osvětleno absencí jeho adresáta – to jest první palčivou otázkou – který členský stát má dostát své povinnosti k dostatečné kontrole, a tedy má oprávnění tuto kontrolu provést? RR dále nestanoví rozsah dané kontroly, stejně tak požadavky na její provedení si Rada nechala sama pro sebe. Jediným požadavkem je povaha subjektu, jenž kontrolu provádí, když ji svěřuje justičnímu orgánu. Majíce na zřeteli tento předpoklad fungování vzájemného uznávání rozhodnutí, podrobme výkladu čl. 2 odst. 2, čl. 2 odst. 4 ve spojení s čl. 8 odst. 1 písm. d) RR EZR.

1.1 Podřazení určitého jednání pod „dvaatřicítku“

RR EZR determinuje základní náležitosti EZR, při jejichž absenci nelze formulář považovat za kvalifikované dožádání ve smyslu RR EZR. Jednou z těchto náležitostí je rovněž povinnost vystavujícího členského státu popsat „*povahu a právní kvalifikaci trestného činu, zejména s ohledem na článek 2*“.³ V kontextu citovaného a předpokladu dostatečné kontroly tak trváme na oprávnění přezkoumat, zda formulář označen titulem „evropský zatýkácí rozkaz“ materiálně naplňuje znaky EZR ve smyslu RR EZR. Soudní dvůr sám deklaroval povinnosti vykonávajícího členského státu přezkoumat tento popis a posoudit jeho relevantnost ve světle čl. 2 RR EZR.⁴

V tomto duchu se můžeme pokusit vyložit i ustanovení čl. 2 odst. 4 RR EZR, který dovo-luje vykonávajícímu členskému státu, aby zkoumal oboustrannou trestnost u trestných

¹ Takto jen mírně hyperbolicky nazýváme dvaatřicet kriminologických kategorií dle čl. 2 odst. 2 RR EZR, u nichž se nevyžaduje přezkoumávání oboustranné trestnosti, má-li být někdo předán pro čin, který je podřazen pod jednu z těchto kategorií.

² Slovy rámcového rozhodnutí „*Sufficient control*“.

³ Rozsudek Soudního dvora (třetího senátu) ze dne 1. prosince 2008. Trestní řízení proti Artur Leymann a Aleksei Pustovarov. Věc C-388/08 PPU. In: *Sbírka rozhodnutí*. 2008, s. I-08993.

⁴ *Ibidem*.

činů, které nelze podřadit pod žádnou z kategorií dvaatřicítky. Lze dovodit implicitní pravomoc k přezkumu toho, zda jednání popisované vystavujícím členským státem jím nebylo svévolně a neopodstatněně zařazeno mezi mimořádně závažné trestné činy, což vyvolává důvodné pochyby o jejich podřaditelnosti pod jakoukoli z kategorií dvaatřicítky? Jazykovým výkladem části ustanovení „*nezávisle na znacích skutkové podstaty nebo popisu trestného činu*“, vnímající rovněž systematické zařazení v návaznosti na výčet těchto kategorií, dospíváme nutně k závěru, že úplné excesy má vykonávající členský stát oprávnění odmítnout vykonat (a s odkazem na bod 8 Preambule) rovněž i povinnost zkoumat oboustrannou trestnost. Pravomoc odmítnout vykonat EZR, který v důsledku aplikace čl. 2 odst. 4 RR EZR „neprošel“ testem oboustranné trestnosti vnímáme jako přirozeně dovozenou, bez níž by citovaný článek postrádal smyslu. Výslovně tuto pravomoc svěřil český zákonodárce soudům jakožto vykonávajícím orgánům v ustanovení § 207 zák. č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (dále též jen „ZMJS“).⁵

Máme tedy za to, že ačkoliv evropský normotvůrce neudělil členským státům tuto pravomoc výslovně, není důvodu pro závěr, že český zákonodárce ji svěřil svým soudům v rozporu s právem EU.

1.2 Možnost „překategorizace“

Stále je ovšem otázkou, zda takovou pravomoc k „překategorizaci“ má toliko za předpokladu mylného zařazení vystavujícího členského státu, jehož orgány v trestním řízení se dopustily formálního pochybení, jelikož ani podle jejich práva není takový trestný čin jinak zařaditelný pod jednu z dvaatřiceti kategorií, nebo lze přezkoumat rovněž opodstatněnost trestání činu, kriminalizovaného toliko vystavujícím státem kriminalizovaného a soulad trestněprávní úpravy vystavujícího členského státu s principy demokratického trestání dle měřítek státu vykonávajícího.

Nadto se sama generální advokátka E. Sharpston vyjádřila ve prospěch odmítnutí s odvoláváním se na preferenci zachování vzájemné důvěry mezi členskými státy, která může být prolamována právě v důsledku systematického vykonávání tohoto instrumentu za účelem stíhat méně závažné trestné činy či přestupky.⁶

Jestliže daný bod Preambule bude podléhat interpretaci, je nezbytné jej vykládat „*ve světle znění a účelu rámcového rozhodnutí, aby byl dosažen výsledek, který rámcové rozhodnutí sleduje*“.⁷ Z toho lze také předvídat výklad Soudního dvora, jenž by zakázal členským státům rozšiřovat své pravomoci nad rámec těch, jež jsou výslovně stanoveny v textu RR a tím narušit rovnováhu všech zájmů, jež jsou RR sledovány. Zvýšená obezřet-

⁵ „V případě, kdy jde o předání pro skutek, za který je možné ve vyžadujícím státu uložit nepodmíněný trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 3 roky nebo ochranné opatření spojené se zbavením osobní svobody s nejvyšší délkou trvání nejméně 3 roky a který spočívá v jednání, jež orgán vyžadujícího státu označí v písmenu e) oddílu I. formuláře evropského zatýkacího rozkazu 6), soud nezjišťuje, zda skutek naplňuje znaky skutkové podstaty trestného činu podle práva České republiky, ledaže popis skutku nebo právní kvalifikace uvedené v evropském zatýkacím rozkazu zjevně neodpovídají označenému jednání.“

⁶ Např. stanovisko generální advokátky Eleanor Sharpston k rozsudku Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. ledna 2013. Ciprian Vasile Radu. Věc C-396/11: „*Confidence in the EAW may be undermined also on basis of systematic issuance of this legal instrument in order to prosecute minor offences.*“

⁷ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 16. června 2005. Trestní řízení proti Marii Pupino. Věc C-105/03. In: *Sbírka rozhodnutí*. 2005, s. I-05285.

nost vykonávajícího členského státu nutně „zbrzdí“ průběh automatického uznávání a efektivnost vymáhání rozsudků v trestních věcech, z čehož pro vystavující členský stát vyplývá, že vzájemná důvěra se při „lámání chleba“ stává bezpodmínečnou (tj. vyžadovanou k pragmatickému dosažení cíle vystavujícího státu bez ohledu na to, zda vydávající členský stát skutečně vzhledem ke konkrétním okolnostem vystavujícímu státu důvěřuje). Vystavující členský stát se tak může odvolávat na to, že jestliže není stanovená pravomoc k přezkumu, jediná implicitně stanovená pravomoc vykonávajícího státu je kontrola formálních náležitostí EZR označených čl. 8 RR EZR. Jestliže jsou všechny náležitosti naplněny, EZR má tentýž účinek rozhodnutí v rámci celé EU, jakožto produkt volného pohybu rozsudků.⁸

Nicméně sám Soudní dvůr ve své recentní judikatuře přiznává členským státům možnost zvýšit standard procesní ochrany předávané osoby nad rámec RR EZR, vyžaduje-li to zachování souladu předávacích procedur s právy, garantovanými Listinou základních práv EU či dokonce „jen“ vnitrostátními právními řády, neznemožní-li to použití RR EZR.⁹ Soudní dvůr se zde „utekl“ k podstatě rámcového rozhodnutí coby harmonizačního instrumentu, když připustil, že členský stát má v jeho případě prostor pro volbu prostředků k dosažení jeho účelu. Považujeme to za poněkud problematický závěr, neboť mezi Scyllou „neznemožnění použití RR EZR“ a Charybdou vyhovění požadavkům ochrany lidských práv je prostor vskutku velmi úzký a Soudní dvůr si tak vzhledem k výše uvedenému relativně striktnímu přístupu k výkladu RR EZR dost možná ponechává otevřená vrátka k budoucí argumentaci jednou ve prospěch „kogentnosti“ a podruhé ve prospěch „dispozitivnosti“ jednotlivých ustanovení RR EZR, neboť principiálně je nyní nemožné určit, jaká procesní garance se o Scyllu neroztříští a jaká již ano.

2. VZÁJEMNÁ NEDŮVĚRA MEZI ČLENSKÝMI STÁTY – DŮVODY ABSTRAKTNÍ

Uvedené úvahy vykreslují, jak nejednoznačný a značně komplikovaný koncept „nedotknutelné dvaatřicítky“ může vyvolávat mezi členskými státy neochotu dát své obyvatele na pospas jinému členskému státu. Přikročme nyní ke konkrétnějšímu zamyšlení nad tím, proč mají členské státy důvod si nedůvěřovat na obecné, konceptuální úrovni.

2.1 Rozdílný přístup k nakládání s oboustrannou trestností

Jelikož „dvaatřicítkou“ nelze rozumět výčet jednotlivých přesně vymezených skutkových podstat, nýbrž toliko obecný okruh skutkových podstat, mají teoreticky vystavující státy silnou zbraň k obcházení základního předpokladu klasické extradice, a sice oboustranné trestnosti činu tím, že jednání, u něhož by oboustranná trestnost nebyla dána, ukryjí pod pláštík dvaatřicítky. A jestliže nám opravdu důvěřujete, vězte, že si jen prstíčky ohřejeme a hned zase půjdeme.

⁸ Např. bod 5, 6 Preamble RR EZR, čl. 1 odst. 2 RR EZR.

⁹ Např. rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 30. května 2013. Jeremy F. (C-168/13 PPU) proti Premier ministre (dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:62013CJ0168&qid=1412086151657&from=EN>), zejm. odst. 48, 52, 53.

K porušení požadavku oboustranné trestnosti ale nemusí vystavující členský stát ani záměrně vytvářet předpoklady, neboť k němu může dojít jen „kouzlem nechtěného“ v případech skutečného střetu zájmu jednoho státu na potrestání jednání výslovně jím zakázaného a zájmu jednotlivce nebýt trestán za něco, co není kriminalizováno v jeho státě. Ostatně právě ony hluboko zakořeněné a Unii respektované tradice členských států, které jsou svébytné, mají svůj morální rozměr, jenž se promítá do vnímání „správnosti“ jednání a v důsledku legitimizuje jeho zákaz či dovolení. V této rovině ospravedlnitelnost dvaatřicítky nelze redukovat na konstataci, že mezi členskými státy lze předpokládat toliko „nepatrné rozdíly“ v trestněprávní regulaci, které jsou s to vyvážit silnou potřebu zaštitit efektivnost prevence a následného stíhání mimořádně závažné zločinnosti. Že tyto rozdíly jsou nepatrné, by mělo být bezpečně zjištěno, než bude moci být takto smělé tvrzení, *de facto* marginalizující několik set let divergentního vývoje právních řádů evropských států (být samozřejmě s četnými jejich interakcemi), považováno za potvrzené. Teprve po důkladném prověření pak může sloužit za platný předpoklad dalších úvah o úpravě právní pomoci členských států v trestních věcech.

2.2 Neurčité pojmy v RR EZR

Aplikaci EZR komplikuje například to, že RR EZR vytváří vlastní, nikde nedefinované a nezažité pojmy. Na unijní úrovni například neexistuje žádný výklad jedné z dvaatřiceti kategorií – počítačová kriminalita, tudíž je na národní legislativě (či rozhodovací praxi), aby kvalifikovala skutek s ohledem na předmět ohrožení. Je tedy na jednotlivých členských státech, aby určily diapazon záběru této kategorie. Skutečnost, že výsledky mohou být velmi rozdílné a mohou zahrnovat všechny případy od těch, kdy počítače bylo užito jakožto *instrumenti sceleris*, až po (jen s mírnou nadsázkou) krádež počítače,¹⁰ je nabíledni.

Jelikož zařazení určitého jednání do dvaatřicítky není dle Soudního dvora přezkoumatelné předávajícím státem,¹¹ kontrola uplatňování jednotných kritérií, která je ovšem pro skutečně stabilní stav vzájemné důvěry nepostradatelná, je tak poměrně složitá. Věc ještě více komplikuje i skutečnost, že dvaatřicítka obsahuje některé pojmy, které nejenže nejsou mezi členskými státy zažitými a jednoznačně definovanými, ale i pojmy takové, o jejichž jednotnou definici se státy na poli mezinárodního práva dlouhodobě a celkem neúspěšně pokouší – např. „terorismus“.¹² V této souvislosti je třeba upozornit i na to, že zásada oboustranné trestnosti nebyla opuštěna jakožto nelegitimní, ale jako překonaná historickým vývojem, neboť oboustranná trestnost se vzhledem k vzájemné důvěře členských států předpokládá,¹³ a tento předpoklad je nutně podmíněn tím, že mezi členskými státy je jednoznačné a konkrétně uchopitelné, co že je vlastně předmětem tohoto předpokladu.

¹⁰ Jsou-li myslitelným objektem ochrany u „počítačových“ trestných činů data, pak i krádež počítače, jenž je tu předmětem útoku, v němž jsou tato data uložena, může být vnímána jako počítačová kriminalita, ačkoliv pachatel po činu např. veškerá data vymazal, aby mohl počítač prodat jako zánovní; ostatně samotný fakt, že po krádeži došlo k nenávratnému zničení cizích dat, by mohl tento čin „povýšit“ do kategorie počítačové kriminality.

¹¹ POMAHAČ, R. Soudní dvůr Evropských společenství, C-261/09. *Trestněprávní revue*. 2011, roč. 10, č. 2, s. 60 a násl.

¹² PLACHTA, M. European Arrest Warrant: Revolution in Extradition? *European Journal of crime, criminal law and criminal justice*. 2003, Vol. 11, No. 2, s. 185.

¹³ BAPULY, B. The European Arrest Warrant under Constitutional Attack. *Vienna Online Journal on International Constitutional Law*. 2009, Vol. 3, No. 3, s. 12.

2.3 Obligatorní důvody odmítnutí EZR

S požadavkem oboustranné trestnosti vysvítají jisté potíže i ohledně důvodů obsažených v čl. 3 RR EZR, při jejichž naplnění vykonávající stát musí obligatorně odmítnout výkon EZR.¹⁴ Všechny tyto tři důvody totiž zakládají legitimitu argumentaci *a minori ad maius*.

2.3.1 Amnestie činu ve vykonávajícím státě

Vykonávající stát nesmí EZR vykonat, jestliže se na čin, pro nějž byl EZR vydán, vztahuje domácí amnestie a vykonávající stát by byl příslušný ke stíhání. Tento důvod je aplikovatelný u všech trestných činů, tedy i těch spadajících pod dvaatřicítku. Evropský normotvůrce zde tak přikázal jednomu členskému státu, aby respektoval privilegium svěřené tradičně neodpovědné hlavě druhého členského státu (a tedy do jisté míry podléhající její diskreci),¹⁵ zatímco respekt k trestním zákonům tohoto druhého členského státu v případě dvaatřicítky mu v podstatě zakázal. Dle našeho názoru na tom ničeho nemění ani fakt, že tento důvod je uplatnitelný jen tam, kde by byl vykonávající členský stát podle svého práva příslušný ke stíhání amnestovaného činu (tedy že v případě amnestie činu, který spadá pod dvaatřicítku a nebyl by trestný ve vykonávajícím státě, by se tento důvod neuplatnil), neboť toto omezení se týká toliko vymezení příslušnosti ke stíhání určitého činu bez přihlídnutí k tomu, zda by nakonec tento čin byl shledán trestným dle práva vykonávajícího státu či nikoliv.

Problém lze spatřovat i ve vymezení pojmu „amnestie“, tedy zda je zde přípustný extenzivní výklad (domníváme se, že nikoliv) a zda se tedy tento důvod vztahuje i na případy individuálně udílených milostí, tj. individuálních abolicí, agraciací či eventuálně rehabilitací; pokud by tomu tak bylo, vyzněl by náš argument ještě zvučněji, neboť v takovém případě by evropský normotvůrce nutil jeden členský stát respektovat v případě ČR dokonce prezidentský prerogativ,¹⁶ zatímco zákony jakožto akty přijímané legitimním zákonodárným sborem, tedy coby zářný příklad reálného projevu demokratického a právního státu, nikoliv.

2.3.2 *Ne bis in idem*

Druhým obligatorním důvodem je v podstatě potřeba vyhovět požadavkům zásady *ne bis in idem*, tedy že předávaná osoba již byla za konkrétní čin, uvedený v EZR, odsouzena či že trest za něj uložený si již dokonce odpykala. Zde se opět objevuje jakási bifurkace

¹⁴ „Justiční orgán členského státu, který má vykonat zatýkácí rozkaz (dále jen „vykonávající justiční orgán“), odmítne vykonat evropský zatýkácí rozkaz v těchto případech:

1. pokud se na trestný čin, pro který je zatýkácí rozkaz vydán, vztahuje ve vykonávajícím členském státě amnestie, pokud byl tento stát příslušný ke stíhání tohoto trestného činu podle svého vlastního trestního práva;
2. pokud má vykonávající justiční orgán informace, že vyžádaná osoba byla pravomocně odsouzená za stejný čin členským státem za předpokladu, že v případě odsouzení byl trest vykonán, právě je vykonáván nebo podle práva členského státu, ve kterém byl vynesena rozsudek, ho již nelze vykonat;
3. pokud osoba, na niž byl evropský zatýkácí rozkaz vydán, není podle práva vykonávajícího státu vzhledem ke svému věku trestně odpovědná za jednání, pro které je zatýkácí rozkaz vydán.“

¹⁵ Ačkoliv např. u nás dle čl. 63 odst. 3 Ústavy České republiky vyžaduje výkon tohoto práva kontrasi gnaci před sedy vlády.

¹⁶ Dle čl. 63 odst. 3 *a contrario* plyne, že pravomoc prezidenta dle čl. 62 písm. g) Ústavy České republiky kontrasi gnaci nevyžaduje.

přístupu unijního normotvůrce k právním řádům členských států. Zatímco skutečnosti, že na předávané osobě některý členský stát již uplatnil v rámci své suverenity své *ius puniendi* (ať již pouze potenciálně, neboť došlo ke zproštění či vyřízení věci jiným způsobem, či reálně, kdy byl uložen či dokonce i vykonán trest), relevance přikládána je, opačná situace, tj. kdy jiný členský stát své *ius puniendi* zcela „úmyslně“ neuplatnil (a to ani potenciálně, neboť daný čin vůbec nekriminalizoval), je zde v případě dvaatřicítky ignorována.

Český zákonodárce na tuto situaci reagoval v ustanovení § 205 odst. 2 písm. h) ZMJS, které přikazuje odepření výkonu EZR tehdy, jestliže: „... *trestní stíhání pro týž skutek vedené proti této osobě v České republice skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím soudu nebo státního zástupce pravomocně zastaveno nebo skončilo jiným rozhodnutím se stejným účinkem, jestliže takové rozhodnutí nebylo zrušeno*“.

Vzhledem k tomu, že výklad pojmu pravomocného odsouzení dle čl. 3 odst. 2 RR EZR je autonomním, nemusí nutně dojít k jeho kolizi s pojmem skončení jiným rozhodnutím se stejným účinkem. Ostatně Soudní dvůr již v minulosti pro účely posouzení rozhodnutí, která zakládají překážku věci rozsouzené, postupoval jednoznačně extenzivním výkladem.¹⁷

I při extenzním výkladu, jež by patrně zajišťoval soulad mezi pojmem užitým v ZMJS a pojmem užitým v RR EZR, se však dosah těchto pojmů bude stále týkat toliko rozhodnutí v trestním řízení. Komplikace však nastávají tehdy, vztáhneme-li výše uvedené úvahy a interpretační zásadu *a minori ad maiorem* na situaci, kdy členský stát vůbec trestní řízení nezahájil. Vypůjčíme-li si na jiném místě uvedený příklad s lékařem, jenž provedl *lege artis medicinae* v Irsku interrupci, pak paradoxně dospíváme k závěru, že jeho postavení by bylo výhodnější v situaci, kdyby byl v ČR pro tento čin stíhán a trestní stíhání by bylo pravomocně ukončeno v jeho prospěch¹⁸ (pravděpodobně zastaveno již státním zástupcem), než kdyby pro něj nikdy stíhán nebyl, neboť pouze v prvním případě by jej před „zběsilým“ irským EZR chránil důvod odmítnutí výkonu EZR, spočívající v dodržení zásady *ne bis in idem*.

Rozdíl mezi oběma situacemi by byl pouze v tom, že v prvním případě orgány činné v trestním řízení případ našeho lékaře „zprocesnily“, jinak ovšem v obou případech systémové řešení z pohledu systému českého trestního práva vyznívalo zcela identicky – lékař se žádného trestného činu nedopustil. Větší ochrany by potom požíval paradoxně v situaci, kdy by o tom, zda spáchal nějaký trestný čin, ve vydávajícím státě panovaly určité pochybnosti, a bylo proto zahájeno trestní stíhání, než kdyby bylo zcela zřejmé již z podstaty činu, že se tak nestalo. Podotýkáme zároveň, že to, zda bude či nebude zahájeno trestní stíhání, nemůže v tomto našem případě dotýčný lékař vůbec ovlivnit.

2.3.3 Nedostatek věku předávané osoby

Bez komplikací není ani třetí obligatorní důvod, neboť otevírá velice brizantní téma, proč věku jakožto jedné z podmínek trestní odpovědnosti na straně subjektu (která se v členských státech značně liší) byla přiznána RR EZR relevance a respekt, zatímco jiným podmínkám nikoliv. V pasáži, věnující se komparaci některých jednání, která dle našeho

¹⁷ Např. rozhodnutí ESD ve spojených věcech Hüseyin Gözütok a Klaus Brügge (C-187/01 a C-385/01) ze dne 11. února 2003.

¹⁸ K tomu, že zásada *ne bis in idem* se vztahuje i na zprošťující rozsudky či konečné způsoby řešení v prejudiciální fázi, viz GRIVNA, T. Ochrana procesních práv v trestním řízení. In: M. Tomášek a kol. *Europeizace trestního práva*. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 170 a násl.

názoru mohou spadat pod „dvaatřicítku“ a jejich trestnost se v členských státech liší, uvádíme, že zvláštní část kodexu trestního práva hmotného nelze vnímat odtrženě od části obecné, ale i kdybychom se měli omezit pouze na otázky obecné části, nelze plausibilně vysvětlit, proč zrovna různé posuzování věku pachatele má zakládat důvod odmítnutí výkonu EZR, zatímco např. rozdílný přístup k trestnosti přípravy, omisivního jednání či okolností, vylučujících protiprávnost, nikoliv.

Důvody patrně spočívají ve větší politické sensitivitě otázky věku trestní odpovědnosti a rozšíření povědomosti o ní. Důsažným argumentem se rovněž jeví skutečnost, že v případech věkové hranice trestní odpovědnosti se přístupy členských států celkem výrazně liší a věkové hranice vytvářejí v členských státech poměrně široké rozpětí.¹⁹ Rozdíly zde tedy patrně mohou být markantnější, než v případech jiných podmínek trestní odpovědnosti.

V jiném článku jsme demonstrovali, jak rozdílné mohou být i některé jiné otázky základů trestní odpovědnosti. Proto se přes uvedené stále domníváme, že v žádném případě nelze otázku věku favorizovat oproti jiným možným rozdílným podmínkám trestní odpovědnosti při řešení tak zásadní a konceptuálně ožehavé oblasti, jako je mechanismus EZR.

2.3.4 Dílčí závěr

Nastínili jsme tři důvody obligatorního odmítnutí výkonu EZR a předkládáme závěr, že všechny tři se jistým způsobem dotýkají obecných otázek trestnosti, eventuálně respektu k systému trestního práva členských států. Jestliže jsou tyto dílčí otázky nadány tak významnou potencií, tedy zamezit výkonu předání, a neexistuje uspokojivé vysvětlení, proč zrovna tyto otázky jí byly nadány, pak nelze než uzavřít, že neexistuje důvod, proč byl opuštěn koncept přezkoumávání oboustranné trestnosti jakožto celku.

Pro dokreslení problematičnosti obligatorních důvodů k odmítnutí výkonu EZR navíc uvádíme, že český zákonodárce přistoupil k jejich vtělení do příslušného zákona, provádějícího RR EZR (tj. do ZMJS) poměrně „tvůrčím“ způsobem. Již *prima facie* katalog obligatorních důvodů k odmítnutí výkonu dle ustanovení § 205 odst. 2 ZMJS neodpovídá čl. 3 RR EZR, neboť zatímco EZR obsahuje tři výše uvedené obligatorní důvody odepření, ZMJS jich upravuje hned třináct.

To je dáno jednak tím, že ZMJS stanovil jako obligatorní důvody odepření i fakultativní důvody odepření dle čl. 4 RR EZR; nedosti však na tom, neboť ZMJS jde dokonce nad rámec důvodů odmítnutí výkonu dle RR EZR. Ustanovení § 205 odst. 2 písm. m) přikazuje soudu odepřít výkon tehdy, jestliže: „... je důvodná obava, že by osoba, o jejíž předání jde, byla ve vyžadujícím státu vystavena pronásledování z důvodu svého původu, rasy, náboženství, pohlaví, příslušnosti k určité národnostní nebo jiné skupině, státního občanství nebo pro své politické názory nebo že by se zhoršilo její postavení v trestním řízení nebo při výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody anebo ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody“. Máme za to, že pro toto ustanovení RR EZR neposkytuje žádnou oporu, neboť tento důvod odepření výkonu EZR stojí ve flagrantní kontradikci právě s nevyvratitelnou domněnkou (respektive dle našeho názoru spíše fikcí) vzájemné důvěry mezi členskými státy. Jak si totiž mohou věřit státy, které se podezřívají z toho, že některé z nich mohou pěstovat diskriminaci a politické perzekuce?

¹⁹ KRATOCHVÍL, V. Minimální věková hranice trestní odpovědnosti v Evropské unii a Evropský zatýkáací rozkaz. *Trestněprávní revue*. 2010, roč. 9, č. 2, s. 50.

Na druhou stranu český zákonodárce vůbec do ZMJS nevtělil jako obligatorní důvod odepření výkonu dle čl. 3 bod 3 RR EZR, tedy nedostatek věku pro trestní odpovědnost dle českého práva. ZMJS tuto situaci řeší v ustanovení § 203 odst. 8 ZMJS, které ukládá státnímu zástupci povinnost ukončení předběžného šetření k předání v případech, že bude takovýto nedostatek věku zjištěn, a tedy k situacím, kdy bude soud rozhodovat o předání osoby, jejíž předání zapovídá zmíněný čl. 3 bod 3 RR EZR, by vůbec nemělo dojít.

3. RŮZNÉ LIDSKOPRÁVNÍ STANDARDY

Stejně jako bývá častou argumentační základnou výše polemizovaný konsenzus členských států na nutnosti efektivního stíhání mimořádně závažných trestných činů, tak členské státy měly nabýt vzájemně na důvěře již v důsledku skutečnosti, že každý z nich přistoupil výslovně k lidskoprávním závazkům daným Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a k zachování, respektive rovněž k zachování veškerých předpokladů, které trestněprávní oblast regulace skýtá.

Lze argumentovat ve prospěch důvěrné spolupráce napříč Evropou s vědomím onoho potencionálního rizika porušení esenciálních předpokladů trestněprávní regulace toliko s odkazem na skutečnost, že všechny státy jsou vázány Úmluvou, která představuje záštitu udržení standardů ochrany lidským právům a základním svobodám²⁰ Kdybychom si vystačili s regulací právních povinností bez sankcionování a vnímali ji samu o sobě jako dostatečnou záruku jejich dodržování, spolupráce justiční v trestních věcech by nemusela ani existovat, protože by nebylo pachatelů. Jinými slovy řečeno, není možno si vystačit se spoléháním se na to, že všechny strany Úmluvy ji budou dodržovat právě jen proto, že jsou jejími stranami, a tedy že jsou povinny se jí řídit a dodržovat ji jen z důvodu její závaznosti, které se dobrovolně podrobily. Ostatně sama Úmluva obsahuje mechanismy nápravy v případě svého porušení (tyto navíc tvoří podstatnou část Úmluvy). Sama Úmluva tedy předpokládá, že bude porušována, a lze tedy říci, že je vůči svým smluvním stranám a jejich schopnosti jednat vždy konformně s její literou minimálně rezervovaná, ne-li podezřívavá.

Nicméně důkazem toho, že nelze důvěřovat státům, „přinejmenším“ co se dodržování Úmluvy týče, je alarmující počet vyhovujících rozhodnutí ESLP ve stížnostech proti jejím účastníkům.

Ostatně i naše republika již v určitých aspektech spravedlivého procesu nedostála svým závazkům,²¹ přitom ústy i Ústavního soudu považovala záštitu všech členských států Úmluvou za jeden ze základních předpokladů ústavní konformity implementace RR EZR do našeho právního řádu.²² V tomto kontextu je nutno upozornit na to, že pouhý předpoklad, že všechny členské státy, vázány stejnými mezinárodními dokumenty k ochraně lidských práv, budou mít právě z tohoto důvodu i stejnou míru garance jejího materiálního naplňování, nelze přijmout sám o sobě.²³

²⁰ Rozsudek Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 21. prosince 2011. N. S. (C-411/10) proti Secretary of State for the Home Department a M. E. a další (C-493/10) proti Refugee Applications Commissioner a Minister for Justice, Equality and Law Reform. Spojené věci C-411/10 a C-493/10. In: *Sbírka rozhodnutí*. 2011, s. I-13905.

²¹ Např. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva *Eremiášová a Pechová* proti ČR (stížnost č. 23944/04).

²² Nález Ústavního soudu ze dne 3. května 2006, sp. zn. Pl. 66/04. *Ústavní soud* [online]. Ústavní soud, 2006 [cit. 26. 6. 2014]. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz/Search/ResultDetail.aspx?id=100&pos=1&cnt=6&typ=result>.

4. NEDŮVĚRA MEZI ČLENSKÝMI STÁTY

Jak jsme zmínili na začátku tohoto článku, některé systémové či koncepční disproporce či nesrovnalosti mezi členskými státy by sice mohly být způsobily vyvolávat mezi nimi nedůvěru, nicméně tím by ještě nebylo nutně dáno, že by mezi nimi nedůvěra reálně také musela panovat. Všechny obtíže by mohly být překonány toliko tím, že ve faktické rovině by k sobě členské státy přistupovaly s důvěrou, se vzájemným porozuměním ke svým specifikům, vstřícností při řešení mimořádných individuálních situací a ochotou spolu efektivně spolupracovat.

Identifikovali jsme však několik skupin indicií skutečné nedůvěry mezi členskými státy při realizaci systému předávání na základě EZR, které předkládáme.

4.1 Přetrvávající „mezinárodněprávní“ přístup

Skutečnost, že sdružení jednotlivců ve stát je holá evoluční nutnost, vyplývá mimo jiné i z toho, že ačkoliv lidé jako jednotlivci mají tendenci věřit především lidem, kteří jim nezavádějí k důvěře žádný důvod, státy se v tomto chovají rozumněji. Jelikož nemají mnoho důvodů si věřit, také si nevěří. Ze zpráv o průběhu reálného naplňování RR EZR vyplývá, že členské státy na sebe při aplikaci EZR skutečně hledí spíše podezřívavě. Ostatně v odborných periodikách mnohokrát diskutovaném rozhodnutí Spolkového ústavního soudu, jímž byla pro rozpor se Základním zákonem SRN zrušena legislativa, provádějící RR EZR, se podle mnohých zračí špatně skrývaná nedůvěra německého orgánu ochrany ústavnosti, že všechny členské státy poskytují stejné záruky ochrany lidských práv jako SRN,²⁴ či dokonce že sám průběh evropské integrace v trestněprávní oblasti přináší oslabení principu panství práva.²⁵

Na příkladu tohoto rozhodnutí lze manifestovat ještě další rovinu nedůvěry členských států – po zrušení prováděcí legislativy v SRN Španělsko s německými žádostmi o vydání nakládalo podle mezinárodní a komunitární úpravy, kterou RR EZR nahradilo,²⁶ což je třeba považovat za projev retorze, typický pro řešení konfliktů v „klasickém“ mezinárodním právu veřejném, ovládaném principem svrchované rovnosti, a nikoliv za projev důvěry.

Obrazně řečeno, je velmi diskutabilní, jestli existuje vzájemná důvěra tam, kde Španělsko při prvním náznaku problému nechává německé kufrы za dveřmi, místo aby se drželo manželského slibu,²⁷ a to tím víc, že v EU nyní koexistuje 28 států po všech strán-

²³ Stanovisko generální advokátky Eleanor V. E. Sharpston k rozsudku Soudního dvora (velkého senátu) ze dne 29. ledna 2013. Ciprian Vasile Radu. Věc C-396/11, odst. 42.

²⁴ POLLICINO, O. European Arrest Warrant and Constitutional Principles of the Member States: A Case-Law Based Outline in the Attempt to Strike the Right Balance Between Interacting Legal Systems. *German Law Journal*. 2008, Vol. 9, No. 10, s. 1328.

²⁵ SATZGER, H. – POHL, T. The German Constitutional Court and the European Arrest Warrant. 'Cryptic Signals' from Karlsruhe. *Journal of International Criminal Justice*. 2006, Vol. 4, No. 4, s. 701.

²⁶ BAPULY, B. The European Arrest Warrant under Constitutional Attack. *Vienna Online Journal on International Constitutional Law*. 2009, Vol. 3, No. 3, s. 25.

²⁷ Máme na mysli jeho část „Slibuji ti věrnost v časech dobrých i zlých, ve zdraví i nemoci, v hojnosti i nedostatku“, tento příklad může být poněkud nejnapp, nicméně dobře dokresluje, že obdobně jako manželství, tak i mezinárodní justiční spolupráce je závazek dlouhodobý, v němž činíme velké deklarace v době, kdy nedokážeme předvídat, zda budeme schopni, respektive ochotni je také naplnit, jakmile se objeví první nečekané problémy.

kách rozdílných, které by měly být na takové úrovni vzájemné důvěry, že od podobných prostředků na bázi reciprocity ustoupí. Z tohoto pohledu lze za nejzávažnější projev nedůvěry považovat nerespektování odepření výkonu EZR předávajícím členským státem, neproporcionální využívání EZR pro bagatelní trestnou činnost, tristní podmínky stavu vězeňství a vazeb v některých státech EZR a nízkou úroveň procesních práv předávaných osob.²⁸

4.2 Tendence k nadužívání EZR

Členské státy mají tendenci ponechávat v platnosti EZR, který vystavily, ale který předávající stát odmítl vykonat. Ten nemá žádnou možnost, jak dosáhnout zrušení jednou vystaveného EZR v Schengenském informačním systému. Kromě nezáviděníhodných důsledků pro předávané osoby toto dokumentuje i fakt, že členské státy do jisté míry vnímají důvěru jakožto jednosměrný vztah. Tímto způsobem ovšem společný systém předávání zcela nepochybně nemůže fungovat, anebo tak nemůže fungovat alespoň při vzájemné důvěře coby svém proklamovaném fundamentu.

Neproporcionální využívání EZR, jehož některé velmi křiklavé příklady prezentuje citovaný materiál *Fair Trials International*, rovněž nesvědčí o ničem jiném, než o nedůvěře mezi členskými státy. Ty, je-li jim dán do ruky takto pohodlný nástroj jak, obrazně řečeno, pod tu stejnou ruku snadno a rychle dostat předávanou osobu, jej nebudou dobrovolně a bez donucovacích záruk využívat zdrženlivě. V těchto souvislostech je často zmiňováno Polsko, které v předchozích letech vystavovalo vždy nejvyšší počty EZR. V jeho případě se jedná o systémový problém, neboť státní zástupci tvrdí, že povinnost navrhnout vystavení EZR je pro ně mandatorní,²⁹ neboť jsou povinni v souvislosti se zásadou legality použít jakéhokoliv prostředku, který jim právní řád nabízí, aby byl každý trestný čin náležitě objasněn.

4.3 Rozdílná úroveň podmínek výkonu trestu

Aby potíže s důvěrou mezi členskými státy nabyly na rozmanitosti, kromě hmotně-právních i procesních aspektů v užším slova smyslu se objevují i aspekty penitenciární. Mezi stavem vězeňských a vazebních zařízení existují podstatné rozdíly, kdy ve vztahu k některým členským státům panují v tomto ohledu mezi ostatními poměrně značné pochybnosti o tom, zda je zaručen osobám, omezeným na svobodě, dostatečný standard ochrany jejich práv – nejčastěji jsou výtky snášeny na hlavu Lotyšska, Řecka, Maďarska a Polska.³⁰ Samotným polským soudům naproti tomu je v omezeném rozsahu a ve výjimečných případech umožněno přezkoumávat podmínky, za nichž byl EZR vydávajícím státem vydán.³¹

²⁸ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění rámcového rozhodnutí Rady ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy. 2011, s. 5 nn, *Fair Trials International Report. The European Arrest Warrant seven years on – the case for reform*. 2011, s. 2.

²⁹ JUSTICE. *European Arrest Warrants. Ensuring an effective defence. A JUSTICE report*. JUSTICE: London, 2012, s. 115 a násl. Dostupný z: www.justice.org.uk/data/files/resources/328/JUSTICE-European-Arrest-Warrants.pdf.

³⁰ SZABOVÁ, E. *Európsky zatýkací rozkaz – hrozba pre ľudské práva? Státní zastupitelství*. 2012, roč. 10, č. 5, s. 6.

³¹ ZUREK, J. *Against tradition: European Arrest Warrant. EDUCATION and SCIENCE without borders*. 2012, Vol. 3, No. 5, s. 68.

4.4 Rozdílná úroveň procesních práv předávaných osob

Procesní práva osob, proti nimž se řízení vede, představují další závažný problém. Nemusí jít pouze o problém koncepční, např. nedostatečné zajištění komunikace obhájců předávané osoby v obou zúčastněných státech,³² ale i některé konkrétní situace v politicky (zejména etnopoliticky) citlivých případech. Ve členských státech EU bohužel stále existují území, v nichž dochází k iredentistickým tendencím, které se ne vždy realizují pokojnou cestou, jakou představoval např. nedávný skotský plebiscit.

Tu a tam se stále objevují i výzvy k ozbrojenému boji za nezávislost, na něž oficiální struktury veřejné moci reagují většinou represivně. Ať už se jedná o Baskicko, Severní Irsko či např. Korsiku, otázka, zda si členské státy mohou skutečně věřit, že naprosto a nenávratně opustily vyšetřovací metody, neslučitelné s ochranou lidských práv, i v těchto „etnicky motivovaných“ případech, je stále legitimní. Že si tuto otázku některé členské státy kladou, lze demonstrovat např. na případě *Ramda*, v němž britské orgány veřejné moci odmítly předat osobu, u níž měly podezření, že ji francouzské vyšetřující orgány podrobily mučení.³³

4.5 Neochota k prohloubení spolupráce

Další výrazný problém se *stricto sensu* netýká přímo důvěry členských států, ovšem dle našeho názoru s ní úzce souvisí. Tkví v neochotě členských států spolupracovat a náležitě reflektovat existenci sekundárního práva EU v oblastech, dotýkajících se trestního práva (a jistě nejen v nich). Příkladem může být martyrium Komise při vyvíjení tlaku na členské státy, aby respektovaly rámcové rozhodnutí 2001/220/SVV o postavení oběti v trestním řízení, kdy jednotlivé členské státy nebyly po dlouhé roky ochotné přijmout všechna opatření, která jim rámcové rozhodnutí ukládalo. Ukázalo se zejména to, že členské státy nechtěly přistoupit na změnu definice oběti, pokud by znamenala rozchod s dlouhodobým jejím vymezením podle národní trestněprávní úpravy, a to i tehdy, pokud setrvání na vnitrostátním vymezení oběti znamenalo přiznání jí nižšího standardu ochrany, než jaký požadovalo rámcové rozhodnutí.³⁴

V rozporu s textem i záměrem pramene sekundárního práva tak nadále existovala diverzita přístupů k obětem (např. může-li obětí být i právnická osoba, kompenzaci jakéhoto okruhu materiálních i imateriálních újem může oběť v adhezním řízení uplatňovat atd.), a to i v deviaci od jím zamýšleného minimálního standardu. V reakci na daný stav došlo v roce 2012 k přijetí směrnice 2012/29/EU o právech oběti,³⁵ jež si klade za cíl tento stav napravit. Jestli bude úspěšná, může být ozřejmeno patrně až s delším časovým odstupem.

³² KONSTADINIDES, T. The Perils of the 'Europeanisation' of Extradition Procedures in the EU Mutuality, Fundamental Rights and Constitutional Guarantees. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 2007, Vol. 7, No. 2, s. 189.

³³ *Ibidem*, s. 191.

³⁴ DANKOVÁ, K. Pojem oběť trestného činu a jej postavenie v trestnom konaní v komparatívnom kontextě. In: J. Jelínek a kol. *Poškozený a oběť trestného činu z trestněprávního a kriminologického pohledu*. Praha: Leges, 2012, s. 113.

³⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV.

4.6 Implicitní přiznání nedůvěry

Zarážející je rovněž fakt, jež zmiňuje část teorie, že teprve praxe RR EZR má vést k harmonizaci systémů trestních práv členských států.³⁶ Ostatně, jak uvedeno jinde, samotná pravomoc EU harmonizovat trestní právo hmotné členských států tomuto závěru přisvědčuje. Odhlédneme-li od toho, že tato pravomoc nemá být standardní položkou instrumentária EU, ale má se uplatnit zásadně jen v případech závažné trestné činnosti, zatímco „dvaatřicítka“ obsahuje i jiné kategorie (typicky z „železného jádra“ trestných činů, jako je podvod), a tedy že EU nedisponuje pravomocí diskrepance v systémech trestních práv členských států v těchto jiných kategoriích trestné činnosti potírat, stále nás zaráží, že provedení harmonizace se předpokládá teprve od účinnosti Lisabonské smlouvy do budoucna.

To jinými slovy znamená, že ač je kontiguita systémů trestních práv jednotlivých členských států *conditio sine qua non* fungování systému předávání,³⁷ povede tento systém právě k této kontiguitě. Důsledná harmonizace zde tak nepředchází, ale následuje systém, který je na ní postaven. V tom lze ovšem spatřovat logickou chybu, neboť co je předpokladem k výsledku určitého procesu nutným, nemůže se v tomto procesu objevit až teprve jakožto tento výsledek. Dostáváme se tak do situace, kdy stojíme na počátku dlouhé cesty mezi vzdálenými unikátními řešeními systémů trestního práva jednotlivých členských států, již chceme urazit ve vozidle poháněném benzínem, který ovšem hodláme natankovat až teprve na čerpací stanici, nacházející se v samotném dalekém cíli naší cesty.

4.7 Dílčí závěr

Představili jsme některé problematické situace, v nichž, dle našeho názoru trestní právo představuje příliš invazivní zásahy do životů a základních práv těch, vůči nimž jsou jeho prostředky uplatňovány, než aby bylo možno nechat jej napospas jakémusi sociálnímu experimentu, kdy nejprve necháme kola systému vzájemného předávání poněkud skřípat tam, kde v konkrétních případech rozhodování o trestnosti či beztrestnosti v jednotlivých zainteresovaných státech se co do výsledku liší, až se časem obrousí, bez ohledu na osudy jednotlivců, které do té doby tato skřípající kola nespravedlivě semelou.

Ve snaze zajistit nejvyšší míru bezpečnosti obyvatelům EU nelze zpochybňovat účelnost ideje institutu EZR. Nicméně myšlenka dosahování spravedlnosti rukou společnou a zejména nerozdílnou se v důsledku nezbytné automatizace a zjednodušení celého procesu zároveň negativně promítá do právní jistoty. Výše byly předestřeny možné nesnáze, které mohou aplikaci principů vzájemné důvěry a vzájemného uznávání provádět, přijmou-li se jako „nepostradatelné dogma“.³⁸

³⁶ ZEMÁNEK, J. Evropskoprávní meze přezkumu ústavnosti transpozice rámcového rozhodnutí o eurozatykači. *Právní rozhledy*. 2006, roč. 14, č. 3, s. 97; NOVOTNÁ, J. Příručka k vydávání evropského zatýkacího rozkazu – praktická pomoc pro soudce a státní zástupce. *Trestněprávní revue*. 2008, roč. 7, č. 6, s. 166.

³⁷ KONSTADINIDES, T. The Perils of the 'Europeanisation' of Extradition Procedures in the EU Mutuality, Fundamental Rights and Constitutional Guarantees. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 2007, Vol. 7, No. 2, s. 188.

³⁸ POLLICINO, O. European Arrest Warrant and Constitutional Principles of the Member States: A Case-Law Based Outline in the Attempt to Strike the Right Balance Between Interacting Legal Systems. *German Law Journal*. 2008, Vol. 9, No. 10, s. 1341.

Je tedy již otázkou, zda účinnější zbraně nenapáchají více škody nežli užitku a zda je takto jednotný systém založený na volném pohybu soudních rozhodnutí v trestních věcech s to vyvážit intervence do citlivých ústavních otázek, proti níž brojí strážci ústavnosti jednotlivých členských států nepopíratelně věcnými argumenty. Je otázkou, zda se v budoucnu bude dařit upevňovat základy doposud zcela neproověřené premisy vysoké úrovně mezičlenské vzájemné důvěry a vyspělá právní prostředí členských států budou prosazovat tento institut „*potíživosty*“³⁹ v souladu s vůdčími právními zásadami. Snad jsou členské státy schopny zaručit proporcionální realizování EZR prostřednictvím i jiných nežli výslovně stanovených korektivů, které posilují právo jako celek a hodnoty, na nichž je právo budováno.

ZÁVĚR

V tomto textu jsme podrobili zkoumání institutu evropského zatýkacího rozkazu prizmatem podmíněnosti jeho funkčnosti vzájemnou důvěrou členských států. V centru naší pozornosti stál zejména výčet dvaatřiceti kriminologických kategorií jednání, které nepodmiňují předání zkoumáním vzájemné trestnosti u případů, které pod ně spadají, jeho povaha a důvody jeho nedotknutelnosti. Dále jsme uvedli i několik příkladů svědčících pro to, že členské státy mají mnoho koncepčních důvodů si nevěřit a že si rovněž *de facto* nevěří. I s přihlédnutím ke chvályhodnému účelu institutu Evropského zatýkacího rozkazu a při zamyšlení nad povahou a významem nezkoumání vzájemné trestnosti v případech některé z výše specifikovaných kategorií jsme dospěli k závěru, že členské státy Evropské unie nejsou dosud na opuštění zásady oboustranné trestnosti připraveny.

Systém evropského trestního práva je dosud velmi křehký a ne-li v embryonální fázi,⁴⁰ pak rozhodně při nejlepší vůli nejvýše ve fázi „batolecí“. A stejně jako batole nezachrání sebeostentativněji prezentované dogma, že už umí chodit, před pádem na plenu, dokud se samo nenaučí chodit, ani systému předávání mezi členskými státy neposkytne egidu před podobným osudem žádné dogma vzájemné důvěry, dokud tato reálně mezi členskými státy nevznikne. Bohužel, na rozdíl od batolete, jehož učení se chůzi nevyhnutelně množství pádů provází, systém předávání si podobný luxus dovolit nemůže, protože každý takový pád je mnohem bolestivější.

Mgr. Silvie Filanová

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Mgr. Jan Provazník

Právnická fakulta Masarykovy univerzity

³⁹ Termín převzat od Artura Gruszcza, který užívá ve svém příspěvku *European Arrest Warrant – success story or constitutional troublemaker?*, který byl prezentován na semináři v European Centre Natolin dne 27. ledna 2006 ve Varšavě.

⁴⁰ KONSTADINIDES, T. The Perils of the 'Europeanisation' of Extradition Procedures in the EU Mutuality, Fundamental Rights and Constitutional Guarantees. *Maastricht Journal of European and Comparative Law*. 2007, Vol. 7, No. 2, s. 188.

Silvie Filanová – Jan Provazník

Practice of the European Arrest Warrant: Can We Trust Each Other in Europe?

Abstract: *In the center of this paper's attention is the principle of mutual trust that plays a key role in the system of surrender based on the European Arrest Warrant. It analyses facts that provide grounds for suspicion amongst the EU member states. At first it addresses some of the grounds based in the legal construction of the European Arrest Warrant and in the normative delimitation of the system of surrender. These are namely restriction of double criminality principle and the options of the executing state to review the correctness of the classification to one of the thirty-two categories without double criminality, obligatory reasons of non-execution of the European arrest warrant or the vagueness of some of the legal terms used in them. The paper follows with questioning the trust that can be identified in the surrender practice of the member states. There is particularly a different level of fulfillment of the obligations, when the state issues the warrant and when it executes it or various levels of human rights protection or procedural standards. These facts show that currently the member states do not trust each other very much and approach the European Arrest Warrant opportunistically to maximize the benefits but are not very eager to actively fulfill their obligations when they are supposed to submit themselves to limitations that are intrinsic to this legal institute.*

Key words: *mutual trust, area of freedom, security and justice, European arrest warrant, surrender system, non-execution*